

3.9. PROMET

3.9.1. PRAVNI OKVIR

Obveza usklađivanja hrvatskog zakonodavstva u području prometa s pravnom stečevinom EU jedna je od odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koja će tijekom 2004. godine biti osnovni zadatak Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka. Za sada je hrvatsko zakonodavstvo u području prometa usklađeno s međunarodnim konvencijama koje su temelj i pravne stečevine EU, no kako je pravna stečevina EU-a svojim obujmom mnogo šira od međunarodnih ugovora kojih je RH već potpisnica, tijekom 2003. godine, u postupku usklađivanja zakonskih prijedloga RH sa *acquis communautaire*-om, doneseno je više zakona i podzakonskih akata. Unutar poglavlja koja slijede, a tiču se pojedinih vrsta prometa specificirana je problematika zakonodavstva koja se tiče svake od pojedinih vrsta prometa, tj. cestovnog, željezničkog, riječnog, zračnog te pomorskog prometa.

3.9.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza (MPPV) je do kraja 2003. godine bilo ustrojeno u 8 upravnih i 3 posebne ustrojstvene jedinice, a temeljem Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 199/2003) ustrojeno je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, a u skladu s djelokrugom rada danim u čl. 10. tog Zakona, ovo je Ministarstvo započelo velike promjene u svojoj unutrašnjoj organizaciji. U tijeku je izrada Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva. Pravilnikom će se predvidjeti ustroj upravnih organizacija u skladu s poslovima vezanima s prometom koji se odnose na: sveobuhvatne mjere zaštite Jadranskog mora, otoka i priobalja, analizu gospodarenja morskim resursima i prostorom uz morsku obalu, mjere racionalnog korištenja mora kao prirodnog resursa, nadzor nad provedbom postupka koncesija na području gospodarskog pojasa i koncesija za podizanje ribogojilišta, unutarnji i međunarodni pomorski, cestovni, željeznički, zračni, poštanski i telekomunikacijski promet te promet na unutarnjim vodama s infrastrukturom tih vidova prometa; predlaže strategiju razvoja svih vidova prometa; zaštitu mora od onečišćenja s brodova; morske luke, pomorsko dobro i utvrđivanje granica pomorskog dobra, pomorsko osiguranje i pomorske agencije; luke na unutarnjim plovnim putovima; kopneni robno-transportni centri; zračne luke; prijevozna sredstva osim onih poslova koji ulaze u djelokrug drugih ministarstava.

Kao što se navodi u potpoglavljima koja se odnose na pojedine vrste prometa, postoje specifični problemi vezani za preklapanje nadležnosti s drugim tijelima državne uprave. Posebno se to odnosi na pitanja sigurnosti prometa, te pitanja koja zadiru u područja koja nisu u nadležnosti MMTPR (tehnička, socijalna i fiskalna), već drugih tijela državne uprave, a odnose se na obavljanje prometa.

3.9.3. CESTOVNI PROMET

3.9.3.1. PRAVNI OKVIR

Pravna stečevina EU iz područja cestovnog prometa obuhvaća sljedeća područja: pristup na tržište, usklađivanje poreznih sustava, socijalno zakonodavstvo, tehnologiju, sigurnost, okoliš te prijevoz opasnih tvari.

Područje cestovnog prijevoza u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98 i 83/02), te nizom konvencija i međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska potpisnica.

Republika Hrvatska je, na temelju notifikacije o sukcesiji, 1991. godine postala strankom: Carinske konvencije o međunarodnom prijevozu robe pod okriljem karneta TIR (tzv. TIR Convention), Konvencije o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR), Konvencije o međunarodnom prijevozu opasnih tvari (ADR), Konvencije o ugovoru o međunarodnom cestovnom prijevozu putnika i prtljage (CVR), Europskog sporazuma o radu posada na vozilima koje su zaposlene u međunarodnom cestovnom prometu (AETR), Sporazuma o međunarodnom prijevozu lakokvarljivih namirnica i specijalnim vozilima za njihov prijevoz (ATP).

Republika Hrvatska je 2001. godine potpisala Ugovor o međunarodnom povremenom prijevozu putnika običnim i putničkim autobusima INTERBUS, koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2003. godine.

Način obavljanja prijevoza između Republike Hrvatske i ostalih država te pristup na tržište uređeni su bilateralnim ugovorima koji su na snazi.

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96-pročišćeni tekst) utvrđena su temeljna načela međusobnih odnosa i ponašanja sudionika i drugih subjekata u cestovnom prometu; osnovni uvjeti kojima moraju udovoljavati ceste glede sigurnosti prometa; pravila prometa na cestama, sustav prometnih znakova i znakova koje daju ovlaštene osobe; dužnosti u slučaju prometne nezgode; osposobljavanje kandidata za vozače, polaganje ispita za vozače i uvjeti za stjecanje prava na upravljanje vozilima; vuča vozila, uređaji i oprema koje moraju imati vozila, dimenzije, ukupna masa i osovinsko opterećenje vozila, te uvjeti kojima moraju udovoljavati vozila u prometu.

Zakonom o javnim cestama (NN 100/96 i 27/01) uređuje se pravni položaj javnih cesta, građenje i održavanje javnih cesta, mjere za zaštitu javnih cesta i prometa, koncesije, upravljanje, financiranje i nadzor javnih cesta.

Uvjeti pristupa na tržište koji se odnose na pristup u djelatnost cestovnog prijevoza putnika i tereta, te uzajamno priznavanje diploma, svjedodžba i ostalih dokaza o formalnim kvalifikacijama u cilju omogućavanja tim prijevoznicima prava na slobodu osnivanja poduzeća u nacionalnom i međunarodnom prijevozu u skladu su sa odredbama Direktive 96/26/EZ od 29. travnja 1996.

Pravni propisi koji reguliraju fiskalno usklađivanje brinu se za dokidanje narušavanja konkurencije između prijevozničkih poduzetnika usklađivanjem okvira za utvrđivanje cijena, te razvijaju plaćanje naknada za korištenje cesta u istim iznosima za vozila domaćih i stranih registarskih oznaka i uvode standardni sustav utvrđivanja infrastrukturnih troškova.

Ove pretpostavke su u određenom stupnju implementirane u Zakon o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98), kada se radi o poreznom sustavu, odnosno u Zakon o javnim cestama (NN 100/96, 76/98, 27/01, 114/01 i 65/02) kada se radi o naknadama i financiranju cestovne infrastrukture.

Direktiva 93/89/EEZ od 25. listopada 1993. godine o primjeni od strane država-članica poreza na određena vozila koja se koriste za cestovni prijevoz roba, te poreza i pristojba za korištenje određenih infrastrukturnih objekata, djelomično je implementirana u Zakonu o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98) i Pravilniku o naknadi za ceste za strano vozilo (NN 100/98). Potpuno usklađivanje uslijedit će kroz pripremu novog Zakona o prijevozu u cestovnom prometu i Zakonu o javnim cestama, čije donošenje je planirano za 2004. godinu.

Radi planiranog donošenja novog Zakona o javnim cestama i Zakona o prijevozu u cestovnom prometu u 2004. godini, koji se moraju uskladiti s propisima EU, potrebno je nastaviti s temeljitom analizom usklađenosti zakona i propisa za izvršenje tih zakona s *acquis communautaire*-om, sukcesivno razmatrati i uskladiti tehničke propise u svezi cestovnog prometa i cesta te provesti izmjenju i reformu postojećih institucija, ukoliko je potrebno, sve u cilju učinkovitijeg ispunjavanja zadaća, koje tijela državne uprave preuzimaju usvajanjem pravne stečevine EU.

Kao priprema za donošenje novog Zakona o javnim cestama i Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, u 2003. godini, nakon provedenih analiza, donesen je niz podzakonskih akata u svemu usklađenih s pravnom stečevinom EU (Pravilnik o sadržaju i načinu prikupljanju i obrade podataka o javnim cestama, Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati vozila za obavljanje javnog prijevoza za vlastite potrebe, Pravilnik o kriterijima za

korištenja stranog vozila za prijevoz, Pravilnik o obilježavanju autocesta brojevima, kilometarskim stupićima i daljinskom vođenju prometa, Pravilnik o prometnim znakovima, opremi i signalizaciji na cestama, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju visine godišnje naknade, Pravilnik o prometno-tehničkim pravilima i uvjetima za daljinsko usmjeravanje i vođenje prometa na državnim cestama, Naputak za projektiranje i opremanje raskrižja kružnog oblika – rotora, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o korištenju cestovnog zemljišta i obavljanja pratećih djelatnosti, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerilima za izračun naknade za korištenje cestovnog zemljišta i naknada za obavljanje pratećih djelatnosti), koji će omogućiti sukcesivno prilagođavanje novim uvjetima kompatibilnim onima u EU.

3.9.3.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Uprava cestovnog prometa Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka obavlja upravne i stručne poslove iz područja cestovnog prometa i javnih cesta, predlaže politiku razvoja cestovnog prometa i cesta, osigurava provođenje utvrđene politike i izvršavanje zakona i drugih propisa iz područja cestovnog prometa i cesta, priprema nacрте prijedloga zakona i drugih propisa iz svog područja, sudjeluje u radu međunarodnih tijela i surađuje u izradi nacрте prijedloga ugovora i drugih međunarodnih akata, prati i analizira stanje, poslovanje i razvoj gospodarskih subjekata u djelatnosti cestovnog prometa i cesta, priprema i izrađuje izvješća, analize, prijedloge mjera, rješenja i druge akte iz područja cestovnog prometa i cesta za potrebe Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora, obavlja stručne i administrativne poslove iz djelokruga sigurnosti prometa na cestama. Uprava cestovnog prometa je ustrojena po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama i to: Odjel sigurnosti prometa i pravnih poslova, Odjel za javne ceste i Odjel za cestovni prijevoz.

Unutar Uprave inspekcijskih poslova Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka nalazi se Odjel inspekcije cestovnog prometa i cesta, koji provodi neposredni inspekcijski nadzor nad provođenjem zakona i propisa iz područja cestovnog prometa i javnih cesta, prati stanje i poduzima mjere u području cestovnog prometa i javnih cesta, prati stanje i utjecaj cestovnog prometa na čovjekovu okolinu, vodi evidenciju objekata pod nadzorom, te evidenciju poduzetih mjera.

Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu javne ovlasti u pogledu stručnog osposobljavanja organizatora prijevoza, provođenja stručnih ispita, izdavanje i evidencija potvrda o stručnoj osposobljenosti, raspodjela stranih dozvola za prijevoz tereta, donošenje propisa o stručnom osposobljavanju prijevoznika i dr. prenijete su na Hrvatsku gospodarsku komoru i Hrvatsku obrtničku komoru.

U cilju podizanja kvalitete postojeće mreže javnih cesta, završetka započelih objekata, te skladnije izgradnje cesta visoke razine usluga, u 2001. godini izvršene su značajne izmjene i dopune Zakona o javnim cestama, temeljem kojih su provedene bitne promijene u upravljanju i financiranju javnih cesta.

Programom građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2001. do 2004. godine, čiju je koncepciju prihvatio Hrvatski sabor kroz izmjene i dopune Zakona o javnim cestama iz 2001. godine, definirane su osnove za preustroj organizacijske strukture gospodarenja državnim cestama, kao i izmjena sustava financiranja građenja i održavanja javnih cesta. Hrvatska uprava za ceste preoblikovana je u dva trgovačka društva: "Hrvatske ceste" d.o.o., za upravljanje, građenje i održavanje državnih cesta i "Hrvatske autoceste" d.o.o., za upravljanje, građenje i održavanje autocesta, osim autocesta u koncesiji, te je uvedena naknada u cijeni goriva kao osnovni izvor financiranja javnih cesta.

Za održavanje, građenje i gospodarenje županijskim i lokalnim cestama osnovane su Županijske uprave za ceste u svakoj županiji, kao ustanove propisane Zakonom o javnim cestama.

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka nadležno je za osiguranje tehničko-tehnološkog jedinstva javnih cesta (cesta najviše razine usluga: autocesta i brzih cesta,

ostalim državnim cesta te županijskih i lokalnih cesta) kroz provedbu Strategije prometnog razvitka. Prednost u građenju i održavanju državnih cesta i potrebe razvitka javnih cesta utvrđena Strategijom temelji se na prostornim, prometnim, tehničkim, ekološkim, demografskim i gospodarskim analizama s gospodarski opravdanim prometno-tehničkim rješenjima radi povećanja sigurnosti i protočnosti prometa.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ocjenjuje studije utjecaja na okoliš za izgradnju državnih cesta, provodi upravni postupak izdavanja lokacijskih, građevinskih i uporabnih dozvola za državne ceste, donosi tehničke propise o gradnji svih građevina pa tako i državnih cesta, građevinskim materijalima, propisuje uvjete za licenciranje građevinskih (za gradnju i održavanje javnih cesta) i projektantskih društava za projektiranje cesta i cestovnih objekata, standarde kakvoće okoliša, tehničke standarde zaštite okoliša, strateške procjene utjecaja na okoliš, te provodi postupak procjene utjecaja na okoliš. Ministarstvo financija nadležno je bilancirati proračunske i vanproračunske prihode i rashode, određuje limite bilanci, provodi kontrolu primjene Zakona o javnoj nabavi, među inim i u cestovnoj infrastrukturi, daje relevantna mišljenja o kreditnim zaduženjima subjekata u cestovnoj infrastrukturi, te priprema akte u slučaju jamstva Republike Hrvatske za kreditna zaduženja Hrvatskim cestama d.o.o i Hrvatskim autocestama d.o.o.

Ministarstvo unutarnjih poslova, prije izdavanja lokacijske dozvole za gradnju i rekonstrukciju državnih cesta, izdaje mišljenje na projektnu dokumentaciju u postupku izdavanja posebnih uvjeta od strane Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka. Sudjeluje u povjerenstvima za tehnički pregled izgrađenih javnih cesta. Određeni poslovi cestovnog prometa u nadležnosti su Ministarstva unutarnjih poslova, kao što su: izrada Nacrta prijedloga Zakona o sigurnosti prometa, registracija vozila, evidencija vozila, evidencija vozača, prikupljanje podataka i istraga prometnih nesreća, policijski nadzor nad vozačima i vozilima, te odvijanjem cestovnog prometa.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo, normizaciju i mjeriteljstvo priprema, u suradnji s proizvođačima, korisnicima i državnim tijelima, i donosi hrvatske norme i standarde u cestovnom prometu i cestama, prometnoj signalizaciji i opremi, građevinskim strojevima i sklopovima te građevinskom materijalu.

3.9.4. ŽELJEZNIČKI PROMET

3.9.4.1. PRAVNI OKVIR

Prometna politika na razini RH i EU u području željeznica temelji se na razvojnim dokumentima koje je donijela RH, prije svega Strategiji prometnog razvitka RH i Strategiji restrukturiranja i modernizacije HŽ-a iz 2000. godine, te dokumentima EU Bijele knjige, «Rail plan», te dokumentom o paneuropskim koridorima definiranim u Helsinkiju 1998. godine. U RH područje željezničkog prometa uređeno je zakonima i podzakonskim aktima donijetim na temelju Zakona, prije svega: Zakonom o hrvatskim željeznicama (NN 53/94 i 162/98) Zakonom o sigurnosti u željezničkom prometu (NN 77/92, 26/93). Podzakonski propisi donijeti na temelju navedenih Zakona, a kojima se uređuju pitanja u području željezničkog prometa i koji su na snazi su slijedeći: Pravilnik o željezničkim stabilnim postrojenjima (NN 5/95), Pravilnik o tehničkim uvjetima za sigurnost željezničkog prometa kojima moraju udovoljavati željezničke pruge (NN 82/96 i 161/98), Pravilnik o kriterijima, postupku, načinu utvrđivanja i osiguranja križanja željezničke pruge i ceste (NN 32/94, 96/94), Pravilnik o načinu i uvjetima za obavljanje sigurnog tijeka prometa (NN 32/94), Pravilnik o tehničkom pregledu željezničkih vozila (NN 32/94), Pravilnik o poslovima na kojima djelatnici neposredno sudjeluju u obavljanju željezničkog prometa (NN 32/94), Pravilnik o obrascu službene iskaznice inspektora sigurnosti željezničkog prometa (NN 15/95), Odluka o razvrstavanju magistralnih željezničkih pruga (NN 64/93), te Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga I i II reda (NN 64/93).

Zakonom o hrvatskim željeznicama iz 1994. godine i izmjenama toga Zakona iz 1996. godine, započelo se s početnom fazom preoblikovanja hrvatskih željeznica od dosadašnjeg javnog poduzeća u društvo kapitala čime su stvorene osnovne pretpostavke za njihovo poslovanje na tržišnim osnovama. Predmetnim Zakonom propisano je knjigovodstveno i financijsko odvajanje sredstava poslovne djelatnosti prijevoza koja se obavlja na načelima rentabilnog poslovanja od infrastrukture čije se financiranje po postojećem Zakonu obavlja iz sredstava Državnog proračuna.

S obzirom na specifičnost problema HŽ-a, a imajući u vidu potrebu dugoročnijeg razvoja željeznica u Hrvatskoj, posebno u izmijenjenim uvjetima tržišnog poslovanja i prilagodbe uvjetima EU, u skladu s Zaključkom Vlade RH iz srpnja 2000. godine, izrađena je navedena Strategija restrukturiranja i modernizacije HŽ-a, usvojena od Hrvatskog sabora krajem 2000. godine.

U cilju suradnje željeznica u Hrvatskoj sa željeznicama drugih država, dosada je Republika Hrvatska sklopila velik broj međunarodnih dvostranih i višestranih sporazuma: Sporazum o reguliranju graničnog željezničkog prometa između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske (NN-MU 5/95), Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o međunarodnom kombiniranom prijevozu stvari (NN-MU 20/97), Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o obavljanju željezničkog prometa preko državne granice (NN-MU 17/97 i 20/97), Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o međunarodnom kombiniranom prijevozu (NN-MU 4/98), Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o reguliranju graničnog željezničkog prometa (NN-MU 1/98) Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine o uređenju graničnog željezničkog prometa (NN-MU 8/00), Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine o načinu korištenja i održavanja željezničke pruge Bihać – Knin i obavljanju nadzora od strane državnih graničnih tijela (NN-MU 4/01), Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Slovačke Republike o međunarodnom kombiniranom prijevozu (NN-MU 17/98), Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Bugarske o međunarodnom kombiniranom prijevozu (NN-MU 3/01), Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Austrije o međunarodnom prijevozu stvari (NN-MU 7/99 i 7/02).

Republika Hrvatska je stranka sljedećih mnogostranih međunarodnih sporazuma:

Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF), objavljena u NN-MU 6/94 i 12/00, Europskog sporazuma o najvažnijim međunarodnim željezničkim prugama (AGC), objavljen u NN-MU 3/95, Europskog sporazuma o glavnim međunarodnim linijama kombiniranog prijevoza i sličnim instalacijama (AGTC), objavljen u NN-MU 8/94, Fondacijskog ugovora o suradnji "Transeuropske željeznice" (TER), objavljen u NN-MU 9/93 te Konvencije o osnivanju "EUROFIMA" - Europskog društva za financiranje nabavki željezničkog materijala, objavljena u NN-MU 6/94.

Od međunarodnih organizacija, Republika Hrvatska u području željezničkog prometa pristupila je COTIF-u i postala je aktivna članica Međunarodne željezničke unije (UIC), članica je CEMT-a i OTIF-a.

Potreba prilagodbe zakonodavstvu EU zahtijevala je donošenje novog Zakona o željeznici (NN 123/03), koji stvara pretpostavke za ravnopravno uključivanje hrvatskih željeznica na tržište željezničkih usluga EU, uz uvažavanje svih principa utvrđenih sekundarnim pravnim izvorima Europskog prava, prije svega Direktivama EU koje se odnose na područje željezničkog prometa i koje su implementirane u tekst Zakona i to: Direktivom 91/440/EEC o razvoju željeznice, Direktivom 2001/12/EC o razvoju željeznica Zajednice, Direktivom 95/18/EC o izdavanju odobrenja željezničkim poduzećima, Direktivom 2001/13/EZ o davanju dozvola željezničkim poduzećima, te Direktivom 2001/14/EC o raspodjeli kapaciteta željezničke infrastrukture i nametanju pristojbi. Primjena Zakona započeo će 1. siječnja 2005. godine.

Ciljevi koji proizlaze iz naprijed navedenih Smjernica EU, a koji se nameću kao prioritetni zahtjevi odnose se prije svega na modernizaciju i restrukturiranje željezničke infrastrukture, razdvajanje upravljanja željezničkom infrastrukturom i prijevoznih usluga, jamstvo slobodnog

pristupa željezničkoj infrastrukturi prema pravičnim uvjetima i bez diskriminacije (međunarodnim grupacijama, i željezničkim prijevoznim poduzećima), otklanjanju administrativnih i tehničkih zapreka na ostvarivanju tih ciljeva, uspostavu pružanja usluga u željezničkom prometu na tržišnim osnovama omogućujući pojavu većeg broja prijevoznika na tržištu željezničkih usluga, te pristup željezničkoj infrastrukturi svim zainteresiranima na jednakoj osnovi uz poštivanje zakonom propisanih uvjeta.

Uključivanje hrvatskih željeznica u mrežu željeznica EU moguće je ostvariti na dva područja normativnom, kroz stvaranje zakonskih uvjeta za uključenje RH u EU, te tehničkom, koje obuhvaća infrastrukturu, prijevozna sredstva i organizaciju prometa (interoperabilnost).

Daljnje prilagodbe zakonodavstvu EU predviđaju donošenje podzakonskih akata kojima je osnova Zakon o željeznici, te izradu novog Zakona o sigurnosti željezničkog prometa, te će donošenje istih, kao i implementacija direktiva o interoperabilnosti biti prioriteta u 2004. godini.

3.9.4.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Za željeznički promet u Republici Hrvatskoj mjerodavno je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, tj. Uprava željezničkog i kombiniranog prometa u sastavu Ministarstva koja broji 9 zaposlenika, uglavnom visokoobrazovanih stručnjaka iz područja ekonomije, prava, prometa, građevinarstva i strojarstva, a koji pored redovnih poslova iz svog djelokruga obavljaju nadzor nad provedbom zakona i podzakonskih akata u području željeznica. Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona osigurava inspekcija željezničkog prometa kao sastavni dio Uprave inspekcijskih poslova u sastavu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka čiji djelokrug je utvrđen Zakonom o sigurnosti željezničkog prometa.

Novi Zakon o željeznici donosi preustroj u području reguliranja željezničkih usluga, što u prvom redu predstavlja uspostavu neovisnog Regulatornog tijela u području željezničkih usluga, s prizivnom i regulatornom funkcijom i osnovnom zadaćom reguliranja međusobnih odnosa svih sudionika na željezničkom tržištu na nediskriminirajući način.

S obzirom na to da je početak primjene novog Zakona o željeznici predviđen za 1. siječnja 2005. godine, a da će regulatorno tijelo biti uspostavljeno ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, poslove iz nadležnosti regulatornog tijela, kao i poslove izdavanje odobrenja i uvjerenja o sigurnosti, do uspostave regulatornog tijela obavljat će zaposlenici Ministarstva, Uprave željezničkog prometa.

3.9.5. UNUTARNJA PLOVIDBA

3.9.5.1. PRAVNI OKVIR

Područje unutarnje plovidbe reguliraju slijedeći temeljni zakoni: Zakon o plovidbi unutarnjim vodama (NN 19/98 i 151/03) te Zakon o lukama unutarnjih voda (NN 142/98 i 65/02). Posredno je za ovu pravnu tematiku relevantan i Zakon o Hrvatskom registru brodova iz 1996. godine i njegova tehnička pravila koja se kontinuirano dopunjuju, a primjenjuju se i na brodove unutarnje plovidbe, Zakon o vodama (NN 107/95) te brojni pravilnici izrađeni na temelju navedenih zakona.

Međunarodni dvostrani i višestrani ugovori koji su na snazi a tiču se unutarnje plovidbe:

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala Europski sporazum o glavnim plovnim putovima od međunarodnog značaja – AGN, kojim se plovni putovi rijeka Save, Drave, Dunava i budućeg kanala Dunav-Sava uvrštavaju u mrežu europskih plovnih putova, a luke u Osijeku, Vukovaru, Slavanskom Brodu i Sisku u mrežu luka otvorenih za međunarodni promet. Istim

se ugovorom Republika Hrvatska obvezala da će plovne putove otvorene za međunarodnu plovidbu graditi i uređivati u skladu s propisanim standardima prema kategorijama plovnosti od IV – Vb kategorije. Republika Hrvatska je potpisala Europski sporazum o međunarodnom prijevozu opasnih tereta unutarnjim plovnim putovima – ADN i isti treba ratificirati, te Budimpeštansku Konvenciju o Ugovoru za prijevoz roba unutarnjim plovnim putovima – CMNI, koja čeka ratifikaciju.

Republika Hrvatska članica je Dunavske Komisije i sudjeluje u radu eksperata za tehnička, navigaciona i pravna pitanja. Predstavnik RH također sudjeluje u radu Radnih grupa za promet unutarnjim vodama i za prijevoz opasnih tereta pri ECE/OUN u Ženevi. Republika Hrvatska prati rad Središnje Komisije za navigaciju po Rajni sa ciljem ujednačavanja propisa na Rajni i Dunavu kako bi što skorije pojednostavili postupak za dobivanje dozvole za plovidbu hrvatskih brodova po Rajni (ovisno o rezultatima rasprave u ECE/OUN o CRTD konvenciji očekuje se sastanak za pokretanje izrade konvencije o odgovornosti u prijevozu opasnih tvari samo za unutrašnju plovidbu-CRDNI). Okvirnim sporazumom o slivu rijeke Save osnovana je međunarodna organizacija sa sjedištem u Zagrebu. Zadatak komisije je zajedničko djelovanje članica sa svrhom revitalizacija rijeke Save.

Potpisan je bilateralni međunarodni ugovor između Republike Hrvatske i Slovačke Republike o plovidbi unutarnjim vodama. Sa Republikom Bosnom i Hercegovinom usklađen je i parafiran Ugovor o plovidbi dok je sa Ukrajinom tekst ugovora o plovidbi usklađen. Trenutno se radi na razmjeni tekstova nacrtu Sporazuma o plovidbi sa Srbijom i Crnom Gorom.

U tijeku su konzultacije o Protokolu uz Europski sporazum o glavnim linijama međunarodnog kombiniranog prometa i pripadajućoj opremi koji se odnosi na kombinirani promet unutarnjim plovnim putovima – AGTC. U Roterdamu je potpisana Roterdamska deklaracija od strane predstavnika vlada europskih zemalja i predstavnika međunarodnih organizacija na Pan-europskoj konferenciji o prijevozu na unutarnjim plovnim putovima. Deklaracijom je iskazan sveopći interes za rast prijevoza unutarnjim vodama kao povećanje udjela u transportu roba, čime se preferira prijevoz roba unutarnjim plovnim putovima, sloboda plovidbe, jednak tretman za sve korisnike plovnih putova, a što podrazumijeva uređenje plovnih putova za sigurnu plovidbu.

Kontinuirano će se raditi na izučavanju propisa Europske unije, a napravljen je plan prevođenja direktiva na hrvatski jezik pa će se tijekom 2004. godine izvršiti analiza usklađenosti sa pozitivnim propisima u domeni unutarnje plovidbe.

3.9.5.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka u svom sastavu ima Upravu unutarnje plovidbe, sa kapetanijama kao područnim jedinicama Ministarstva u sastavu njegove Uprave, a nalaze se u Sisku, Slavanskom Brodu, Osijeku i Vukovaru. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o plovidbi na unutarnjim vodama (NN 151/03) planira se osnivanje ispostave Kapetanije Osijek u Varaždinu. Uprava unutarnje plovidbe ima tri odjela i to: odjel pravnih i međunarodnih poslova, odjel stručno-tehničkih poslova i gospodarstva i odjel sigurnosti i nadzora plovidbe.

Uprava unutarnje plovidbe obavlja: upravne poslove i druge stručne poslove za djelatnost unutarnje plovidbe, osigurava neposrednu suradnju u obavljanju funkcija i objedinjava rad Odjela ustrojenih u njenom sastavu kao i rad Odsjeka koji obavljaju poslove iz djelokruga Unutarnje plovidbe u kapetanijama (Sisak, Slavonski Brod, Osijek, Vukovar), osigurava i provodi utvrđenu politiku i izvršava zakone i druge propise iz područja sigurnosti plovidbe unutarnjim vodama, brodarstva na unutarnjim vodama, luka na unutarnjim vodama, prometa na unutarnjim vodama, pripremanje nacrtu, prijedloga zakona i drugih propisa iz područja sigurnosti unutarnje plovidbe, brodarstva na unutarnjim vodama, luka na unutarnjim vodama, materijalnopravnih odnosa glede plovila koja sudjeluju u plovidbi unutarnjim vodama, prijevoza i plovidbenih poslova te plovidbenih nesreća, obavlja poslove upravnog postupka i upravnog nadzora iz djelokruga unutarnje plovidbe, obavlja nadzor nad radom Hrvatskog

registra brodova u dijelu koji se odnosi na sigurnost plovidbe, sudjeluje u radu međunarodnih organizacija, komisija, surađuje u izradi nacrtu prijedloga sporazuma i drugih međunarodnih akata, predlaže politiku i mjere glede gospodarskog razvitka i razvitka prometa na unutarnjim vodama, obavlja i druge poslove koji su zakonom ili drugim propisima stavljene u nadležnost Ministarstva, a odnose se na promet i plovidbu unutarnjim vodama, rješava u prvom stupnju glede sigurnosti, a tiče se ispravnosti broda i posade na brodu. Uprava inspekcijskih poslova, odjel pomorske inspekcije i unutarnje plovidbe rješava u drugom stupnju o žalbama na rješenja izdana u prvom stupnju od strane inspektora kapetanija.

Nadzor nad provođenjem Zakona o plovidbi unutarnjim vodama i Zakona o lukama unutarnjih voda obavlja Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka putem Uprave inspekcije u njenom sastavu, kroz odjel inspekcije pomorske i unutarnje plovidbe.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o plovidbi na unutarnjim vodama (NN 151/03) predviđeno je osnivanje Agencije za plovne putove unutarnjih voda za građenje, uređenje, tehničko održavanje i obilježavanje plovnih putova, osposobljavanje postojećih plovnih putova, upravljanje i gospodarenje, kontrolu i praćenje prometa i stanja na plovnom putu.

Osnivanjem Lučkih uprava na području unutarnje plovidbe razdvojena je funkcija upravljanja od komercijalnih djelatnosti u lukama čime su stvoreni preduvjeti za obavljanje lučkih djelatnosti na principu koncesija po tržišnim uvjetima te jednak tretman svih korisnika lučkih usluga.

Hrvatski registar brodova institucija je koja također posredno predstavlja institucionalni okvir nadležnosti unutarnje plovidbe, a isto tako dodirnih točaka glede plovnih putova ima s Državnom upravom za vode, kao i s pravnom osobom za upravljanje vodama – "Hrvatske vode".

Prioriteti za 2004. godinu su:

1. izrada petogodišnjeg programa razvitka unutarnjih plovnih putova te
2. izrada petogodišnjeg programa razvitka lučkog područja.

3.9.6. ZRAČNI PROMET

3.9.6.1. PRAVNI OKVIR

Temeljni zakoni koji uređuju područje zračnog prometa u Republici Hrvatskoj su Zakon o zračnom prometu (NN 132/98), Zakon o zračnim lukama (NN 19/98), Zakon o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu (NN 132/98), Zakon o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe (NN 19/98). Nadalje, na prijevoz opasnih tvari u zračnom prometu primjenjuju se odredbe Zakona o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, 34/95 i 151/03).

Temeljem ovih zakona donijet je veliki broj podzakonskih propisa koji uređuju područje zračnog prometa: Pravilnik o letenju zrakoplova (NN 17/00), Pravilnik o operativnim uslugama kontrole zračnog prometa (NN 130/99), Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa (NN 130/99), Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju stručno osposobljavanje zrakoplovno-tehničkog osoblja (9A-JAR-147) (NN 38/01), Pravilnik o uvjetima kojima mora udovoljavati pravna osoba koja obavlja gradnju i preinaku zrakoplova i zrakoplovnog uređaja (9A-JAR-21 Part F&G) (NN 38/01), Pravilnik o uvjetima kojima mora udovoljavati osoblje kabinske posade zrakoplova (NN 6/00), Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova (NN 68/00), Pravilnik o iskaznici zrakoplovnog inspektora i o načinu vođenja očevidnika (NN 122/99), Pravilnik o stručnoj spremi, ispitima i dozvolama za rad stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe (NN 103/97), Pravilnik o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe o sposobnosti (9A-JAR-OPS-1) (NN 31/01), Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja i uvjetima kojima mora udovoljavati zdravstvena ustanova koja obavlja liječničke preglede zrakoplovnog osoblja (NN 47/01), Pravilnik o uvjetima i načinu upotrebe ovjesne jedrilice i parajedrilice (NN 52/01), Pravilnik o održavanju, obnovi i preinakama na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju te tehničkoj kontroli i kontroli kvalitete obavljenih radova (9A-JAR-145) (NN 63/01), Pravilnik o uvjetima kojima mora udovoljavati

pomoćno zrakoplovno osoblje (NN 4/01), Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati pomoćno zrakoplovno osoblje meteorološkog osiguranja zračne plovidbe (NN 68/01), Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju – pilotima aviona (9A-JAR-FCL 1) (NN 99/01), Pravilnik o uvjetima kojima mora udovoljavati pomoćno zrakoplovno osoblje – zrakoplovno tehničko osoblje kontrole zračne plovidbe (NN 102/01), Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvola i ovlaštenja te programima za stručno osposobljavanje, provjeru i utvrđivanje stručne sposobnosti zrakoplovno-tehničkog osoblja (9A-JAR-66) (NN 5/02), Pravilnik o priručnicima i dokumentima koje mora imati zračni prijevoznik za stjecanje, izmjenu ili produžavanje valjanosti svjedodžbe o sposobnosti (NN 51/02), Pravilnik o tipu zrakoplova i zrakoplovnog uređaja koji podliježu postupku homologacije i postupku utvrđivanja sukladnosti s tehničkim zahtjevima za plovidbenost zrakoplova (9A-JAR.-21) (NN 121/02), Odluka o osnivanju Nacionalnog povjerenstva za zaštitu zračnog prometa (NN 67/01).

Pravilnici s oznakom "9A – JAR..." usklađeni su s propisima "Joint Aviation Requirements–JAR's" koje donose Združene zrakoplovne vlasti (Europe) "Joint Aviation Authorities". Svi JAR-propisi donijeti su na temelju Uredbe Vijeća broj 3922/91 od 16. prosinca 1991. godine o usklađivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka u području civilnog zrakoplovstva.

Republika Hrvatska potpisnica je velikog broja međunarodnih konvencija i bilateralnih sporazuma, a tiču se zračnog prometa:

Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, Chicago, 7. prosinca 1944. godine (NN MU 1/96), Konvencija o međunarodnom priznanju prava na zrakoplovu, Ženeva, 19. lipnja 1948. godine (NN MU 1/6/96), Zakon o ratifikaciji Konvencije o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova i Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova, Haag, 16. prosinca 1970. godine (SL SFRJ 33/72, NN MU 4/94), Zakon o ratifikaciji Konvencije o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva i Konvencija o suzbijanju nezakonitih akata uperenih protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, Montreal 23. rujna 1971. godine (SL SFRJ 33/72, NN MU 4/94), Uredba o ratifikaciji Konvencije kojom se dopunjuje Varšavska konvencija o izjednačavanju nekih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu koji obavlja druga osoba a ne ugovorni prijevoznik, Guadalajara, 18. rujna 1961. godine, Odluka o ratifikaciji Dopunskog protokola broj 1 o izmjeni Konvencije o izjednačavanju izvjesnih pravila o međunarodnom zračnom prijevozu potpisane u Varšavi, 12. listopada 1929. godine, Montreal 25. rujna 1975. godine, Odluka o ratifikaciji Dopunskog protokola broj 2 o izmjeni Konvencije o izjednačavanju izvjesnih pravila o međunarodnom zračnom prijevozu potpisane u Varšavi, 12. listopada 1929. godine, Montreal 25. rujna 1975. godine, protokoli o izmjeni Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu koji se odnose na pojedine članke (članak 45., 48(a), 49(e) i 61., 50(a), 58 (a)).

Republika Hrvatska potpisala je i Odluku o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL iz 1960. godine, s protokolima iz 1970., 1978. i 1981. godine i Mnogostranom sporazumu o rutnim naknadama iz 1981. godine i Međunarodnu konvenciju o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL, potpisanu u Bruxellesu 13. prosinca 1960. godine, s protokolima iz 1970., 1978. i 1981. godine i Mnogostrani sporazum o rutnim naknadama iz 1981. godine (NN MU 14/96).

Potrebno je istaknuti da je Republika Hrvatska potpisnica u ovome trenutku 47 bilateralnih sporazuma o zračnom prometu, od kojih su 24 trenutno na snazi, a ostali su nakon vođenih pregovora i potpisani, ali radi nerazmijene diplomatskih nota nije završen postupak ratifikacije.

Slijedom gore navedenih međunarodnih ugovora Republika Hrvatska članica je slijedećih Međunarodnih organizacija: Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva – ICAO (International Civil Aviation Organisation) od 9. svibnja 1992. godine, Europske konferencije civilnog zrakoplovstva – ECAC (European Civil Aviation Conference) od 2. srpnja 1992. godine, Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe - EUROCONTROL (European Organisation for the Safety of Air Navigation) od 1. travnja.1997. godine te je pridruženi član Združenih zrakoplovnih vlasti – JAA (Joint Aviation Authorities) od 27. lipnja 2001. godine.

Također, 27. lipnja 1997. godine potpisan je CEATS (Central European Air Traffic Services) ugovor između organizacije EUROCONTROLA i sedam, od ukupno osam, nacionalnih ugovorenih strana, među kojima i Republika Hrvatska, o stvaranju Službe kontrole leta Centralne Europe - CEATS za gornji sloj zračnog prostora.

Nadalje, potrebno je spomenuti da Uprava zračnog prometa Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka sudjeluje u CARDS projektu "Air Safety and Air Traffic Control Project (ASATC)" (Projekt zrakoplovne sigurnosti i kontrole zračnog prometa), čija je provedba planirana u okviru regionalne komponente CARDS programa iz 2002. godine.

Europska unija svoje odnose s trećim državama prije njihovog punopravnog članstva, a kako bi se uspostavio najviši stupanj međusobne suradnje, uređuje pomoću nekoliko pravnih instrumenata: EEA, ECAA, i EU / švicarski Sporazum o zračnom prijevozu. Ovi instrumenti, na temelju ravnopravnosti i reciprociteta reguliraju pristup zračnih prijevoznika trećih država liberaliziranom europskom tržištu zračnog prometa i obrnuto. Kroz postupno odobravanje zračnih sloboda izjednačavaju se zračni prijevoznici trećih država gotovo u svemu pa tako mogu preuzeti i većinski vlasnički paket zračnih prijevoznika iz EU.

Ovo je bitno napomenuti obzirom da je stupila na snagu Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. godine o zajedničkim pravilima na području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa – EASA (Uredba 1592/2002EC o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnutka Europske agencije za sigurnost u prometu).

Uredba o osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa dopušta da Europska komisija sa državama nečlanicama EU zaključuje bilateralne ugovore o zračnom prometu. Bolju pregovaračku poziciju imati će države koje će postati i punopravne članice JAA. Republika Hrvatska u ovome trenutku je pridruženi član JAA (candidate member), a primanje RH u punopravno članstvo očekuje se najkasnije do kraja 2003. godine.

Kao i druge države nečlanice Europske unije (Norveška, Island, Švicarska), i Republika Hrvatska pregovarat će i morat će potpisati Ugovor o zračnom prometu s EU ("Aviation Agreement") koji obuhvaća *aquis communautaire* iz područja zračnog prometa.

Kao članica Europske organizacije za sigurnost zračne plovidbe – EUROCONTROL Republika Hrvatska dužna je započeti s implementacijom sigurnosnih zahtjeva i standarda kojima moraju udovoljavati pružatelji usluga kontrole leta – ESARR's Eurocontrol Safety Regulatory Requirements 2-5.

Zakon o zračnom prometu je odredio Nacionalni program zaštite zračnog prometa (National Aviation Security Programme) kao temeljni dokument koji sadrži sve mjere potrebne za zaštitu zračnog prometa od djela nezakonitog ometanja. Dokument je Vlada RH donijela 12. lipnja 2003. godine, a rađen na temelju ECAC Doc 30, te ICAO Annex-a 17 i sadrži sve standarde i preporuke iz ta dva dokumenta.

Imajući u vidu presudu Suda pravde Europske zajednice od 5. studenog 2002. godine u svezi kršenja odredbi zakona Europske Zajednice bilateralnih sporazuma o zračnom prometu između vlada osam zemalja članica Europske Zajednice i Sjedinjenih Američkih Država, te s Mišljenjem Europske Komisije o odnosima Europske Zajednice s zemljama nečlanicama u području zračnog prometa, na inicijativu Europske komisije započet će se postupak izmjene postojećih bilateralnih sporazuma između Republike Hrvatske i zemalja članica Europske Zajednice, kako bi se u sporazumu izmijenila tzv. "nacionalna kaluzula", i to na način da Europska Komisija pregovara u ime pojedinih vlada zemalja članica Europske Zajednice, ili da te vlade samostalno pristupe takvim pregovorima.

Potrebno je napomenuti da je u ovome trenutku u fazi rasprave Prijedlog o stvaranju "Jedinstvenog zračnog prostora" (COM (2001) 123 final, COM (2001) 564 final) za zračni prostor iznad Europske Unije.

3.9.6.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Uprava zračnog prometa samostalna je uprava unutar Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka koja obavlja upravne i druge stručne poslove koji se odnose na zračni promet,

priprema prijedloge zakonskih i podzakonskih akata za djelatnosti civilnog zrakoplovstva, predlaže prometnu politiku razvoja civilnog zrakoplovstva te njeno provođenje, utvrđuje pravna i operativna pitanja vezana za korištenje zračnog prostora iznad teritorija Republike Hrvatske, obavlja upravni nadzor u djelatnostima civilnog zrakoplovstva, prati i analizira stanje i poslovanje u djelatnostima zračnog prometa, priprema prijedloge osnova za vođenje i sklapanje međunarodnih ugovora, sudjeluje u međudržavnim pregovorima o problematici civilnog zrakoplovstva, predlaže nacionalnu prometnu politiku, priprema podloge i predlaže stručne programe osposobljavanja zrakoplovnog i ostalog stručnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu, izdaje dozvole i ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova zrakoplovnom i ostalom stručnom osoblju u civilnom zrakoplovstvu, izdaje potvrde (certifikate) za homologaciju zrakoplova i opreme domaće ili strane proizvodnje, obavlja osnovne, redovne i izvanredne tehničke preglede zrakoplova i opreme u civilnom zrakoplovstvu, izdaje certifikate o plovidbenosti zrakoplova i opreme za njihovu civilnu upotrebu, kao i potvrde o upisu u registar zrakoplova, vodi registar zrakoplova, zrakoplovnog osoblja i aerodroma Republike Hrvatske, provodi i osigurava primjenu zakona i ostalih propisa u civilnom zrakoplovstvu, sudjeluje u radu povjerenstva za tehnički pregled aerodroma, obavlja stručno-tehničke poslove Povjerenstva za istraživanje zrakoplovnih nesreća, te niz drugih poslova.

Za obavljanje poslova Uprave zračnog prometa ustrojani su slijedeći odjeli :

- a) Odjel pravnih, ekonomskih i sustavnih poslova
- b) Odjel međunarodnih poslova (ICAO, JAA, ECAC, EUROCONTROL)
- c) Odjel letačkih operacija i sigurnosti zračnog prometa
- d) Odjel aerodroma i zaštite zračnog prometa.

Potrebno je istaknuti da unutar Uprave Inspeksijskih poslova djeluje i Odjel zrakoplovne inspekcije koji obavlja poslove inspeksijskog nadzora nad provedbom propisa koji se odnose na: zrakoplov, zrakoplovni uređaj i zračni promet, aerodrom i aerodromske usluge, zrakoplovno osoblje, pomoćno zrakoplovno osoblje i drugo stručno osoblje, ispravnost i rad tehničkih sredstava, objekata i usluga u zračnoj plovidbi, prati i procjenjuje međunarodne standarde i postupke, predlaže i sudjeluje u usklađivanju donesenih propisa s međunarodnim standardima u zrakoplovstvu, te druge poslove.

Svi ovi poslovi detaljno su opisani Uredbom o unutarnjem ustroju Ministarstva pomorstva, prometa i veza (NN 125/03).

Kontrolu zračnog prostora i pružanje usluga upravljanja zračnim prometom (ATM) u Republici Hrvatskoj obavlja "Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o." koja je u vlasništvu RH, a aerodromske usluge pružaju zračne luke koje se nalaze u većinskom vlasništvu RH (55%) dok su u manjem dijelu suvlasnici županije i jedinice lokalne samouprave na čijem području se zračne luke nalaze.

3.9.7. POMORSKI PROMET

3.9.7.1. PRAVNI OKVIR

Sigurnost plovidbe na moru u RH uređuju slijedeći zakoni i propisi: Pomorski zakonik (NN 17/94, 74/94 i 43/96), Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03), Zakon o lučkim kapetanijama (124/97), Zakon o hrvatskom registru brodova (81/96), Zakon o Plovputu (73/97), Zakon o hidrografskoj djelatnosti (68/98 i 110/98).

Republika Hrvatska je potpisnica Pariškog Memoranduma od 1997. godine. Republika Hrvatska je, temeljem notifikacije o sukcesiji iz 1991. godine (NN 1/92) stranka određenih mnogostranih međunarodnih ugovora. To su: Konvencija o otvorenom moru (Geneva, 1958), Konvencija o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu (Geneva, 1958), Konvencija o epikontinentalnom pojasu (Geneva, 1958), Međunarodna konvencija za ujedinjavanje nekih pravila o sudaru brodova (Bruxelles, 1910), Međunarodna konvencija za ujedinjavanje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru (Bruxelles, 1910) s Protokolom o izmjeni (Bruxelles, 1967), Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru

(London, 1974) s Protokolom iz 1978. godine, Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o krivičnoj nadležnosti za sudar i druge plovidbene nezgode (Bruxelles, 1952), Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o građanskoj nadležnosti za sudar (Bruxelles, 1952), Međunarodna konvencija o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova (Bruxelles, 1952), Konvencija o međunarodnim pravilima o izbjegavanju sudara na moru (London 1972), Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o teretnici (Bruxelles, 1924), Konvencija i Statut o slobodi tranzita i Izjava o priznavanju prava na zastavu državama bez morske obale (Barcelona, 1921), Konvencija o tranzitnoj trgovini država bez morske obale (New York, 1965), Konvencija i Statut o međunarodnom režimu pomorskih luka (Geneva, 1923), Konvencija o olakšicama u međunarodnom pomorskom prometu (London, 1965), Međunarodna konvencija o teretnim linijama (London, 1966), Međunarodna konvencija o baždarenju brodova (London, 1969), Međunarodna konvencija o sigurnosti kontejnera (CSC) (Geneva, 1972), Međunarodna konvencija o standardima za obuku, izdavanje potvrda i vršenje brodske straže pomoraca (London, 1978), Međunarodna konvencija o građanskoj odgovornosti za štetu uzrokovanu onečišćenjem naftom (Bruxelles, 1969), Međunarodna konvencija o intervenciji na otvorenom moru u slučaju nezgode koja uzrokuje ili bi mogla uzrokovati onečišćenje naftom (Bruxelles, 1969), Međunarodna konvencija o osnivanju međunarodnog fonda za naknadu štete uzrokovane onečišćenjem naftom (Bruxelles, 1971), Međunarodna konvencija o sprečavanju onečišćenja s brodova (London, 1973) s Protokolom iz 1978. godine.

Na temelju notifikacije o sukcesiji 1993. godine (NN 12/93) Republika Hrvatska je stranka slijedećih međunarodnih ugovora: Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja (Barcelona, 1976), Protokola o sprečavanju onečišćenja Sredozemnog mora od onečišćenja mora zbog potapanja otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova (Barcelona, 1976), Protokola o suradnji u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučaju nezgode (Barcelona, 1976), Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja s kopna (Atena, 1980), Protokola o posebno zaštićenim područjima Sredozemnog mora (Geneva, 1982).

Na temelju notifikacije o sukcesiji 1995. godine (NN 3/95) Republika Hrvatska je stranka Konvencije o sprečavanju zagađivanja mora izbacivanjem otpadaka (London, 1972).

Na temelju pristupa (akcesije) 1992. godine (NN 6/94) Republika Hrvatska je stranka Konvencije o osnivanju Međuvladine pomorske savjetodavne organizacije (IMCO) (Geneva, 1948).

Na temelju notifikacije o sukcesiji i pristupu (akcesiji) (NN 11/94) Republika Hrvatska je stranka Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora (Montego Bay, 1982) i Sporazuma o primjeni XI. Dijela Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora (New York, 1994).

Konvencija o ograničenju odgovornosti za pomorske tražbine (1976) stupila je na snagu 1993. godine (NN 2/92). Protokoli iz 1968. i 1979. godine o izmjeni Međunarodne konvencije za izjednačavanje nekih pravila o teretnici (1924) objavljeni su 1995. godine (NN 3/95).

Republika Hrvatska je pristupila određenim međunarodnim ugovorima koji su stupili na snagu tijekom 1998. godine. To su: Međunarodna konvencija o traganju i spašavanju na moru (1979) (NN 12/96), Atenska konvencija o prijevozu putnika i njihove prtljage morem (1974) s Protokolima iz 1976. i 1990. godine (NN 2/97), Međunarodna konvencija o pripravnosti, akciji i suradnji za slučaj onečišćenja mora uljem (1990) (NN 2/97). Republika Hrvatska pristupila je određenim međunarodnim ugovorima koji su stupili na snagu 1999. godine. To su: Protokol iz 1992. godine o izmjeni Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za štetu zbog onečišćenja mora uljem (1969), Protokol iz 1992. godine o izmjeni Međunarodne konvencije o osnivanju Međunarodnog fonda za naknadu štete zbog onečišćenja mora uljem (1971) (NN 2/97) i Međunarodna konvencija o spašavanju iz 1989. godine (NN 9/98).

Odnosi Republike Hrvatske s ostalim državama, što bolja uspostava ekonomske suradnje, međunarodna trgovina i korištenje hrvatskih luka za međunarodni promet uređeni su važećim međunarodnim sporazumima o pomorskom prijevozu.

Nacionalni zakoni iz oblasti pomorstva prilagođeni su u velikoj mjeri zakonodavstvu Europske unije.

Na brodovima u međunarodnoj plovidbi primijenjeni su tehnički standardi u skladu sa standardima EU i konvencijom SOLAS uvođenjem odgovarajuće opreme (npr. VDR i AIS).

Međunarodna pomorska organizacija, specijalizirana agencija UN-a za pomorstvo, u prosincu 2002. godine na diplomatskoj konferenciji donijela je izmjene Međunarodne konvencije o zaštiti ljudskih života na moru iz 1974. godine, te Međunarodni pravilnik o sigurnosti brodova i lučkih prostora, kao dio SOLAS konvencije.

Predmetni propis donosi nove zahtjeve za brodare, pomorce i luke, rok implementacije je sveden na manje od dvije godine, tako da puna primjena započinje već 1. srpnja 2004. godine. Kako bi se udovoljilo vrlo zahtjevnim rokovima, MMTPR je izradio prijedlog Uredbe o sigurnosnoj zaštiti trgovačkih brodova i luka otvorenih za međunarodni promet Republike Hrvatske, koja će privremeno regulirati tu materiju do donošenja zakona.

Tijekom 2003. godine donesen je Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, koji je djelomično usklađen sa direktivama Europske unije. Detaljnije usklađivanje provest će se podzakonskim aktima donesenim temeljem navedenog zakona. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika nije raspravljan na plenarnoj sjednici bivšeg saziva Hrvatskog Sabora (drugo čitanje) te će se isti razmatrati u ovom sazivu Hrvatskog Sabora. Vlada je Uredbom o postupnom isključenju iz plovidbe tankera bez dvostruke oplata (NN 187/03) propisala sustav postupnog isključenja iz plovidbe tankera bez dvostruke oplata i uvođenje u plovidbu tankera s dvostrukom oplatom. Isto tako Vlada je Uredbom o sigurnoj zaštiti trgovačkih brodova i luka otvorenih za međunarodni promet (NN 183/03) uredila sigurnost zaštite trgovačkih brodova hrvatske države pripadnosti u međunarodnoj plovidbi i luka u Republici Hrvatskoj otvorenih za međunarodni promet. Tijekom 2004. godine izradit će se Pravilnik o prijevozu, rukovanju, ukrcavanju i iskrcavanju opasnih tvari te načinu sprečavanja širenja isteklih ulja u lukama, te Pravilnik o brodicama i jahtama.

Nadalje, donesena su dva podzakonska akta, kojima su u cijelosti usklađeni postojeći pravilnici sa direktivama Europske unije: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca na brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 5/03) i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o obavljanju i održavanju straže članova posade na pomorskim brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 5/03).

Tijekom 2004. godine Republika Hrvatska planira potpisati parafirane Ugovore o pomorskom prijevozu te pokrenuti postupke za donošenje Odluke o pokretanju postupka za sklapanje Ugovora o pomorskom prijevozu s nekoliko država (između ostalih s Republikom Portugal, Republikom Cipar, Maltom, Ruskom Federacijom, Republikom Brazil i Republikom Korejom) kako bi razvijala što jaču gospodarsku suradnju u području pomorskog prometa, utemeljenu na načelima jednakosti, uzajamne koristi, slobode prijevoza i nediskriminacije.

Hrvatska će i dalje sudjelovati na sjednicama glavnih odbora IMO-a (MSC, MEPC, Pravni odbor), te u radu tijela IOPC Fonda i u pripremi za ratifikaciju/objavu izmjena i dopuna Konvencije o osnivanju Međunarodne pomorske organizacije. Isto tako aktivno će sudjelovati u aktivnostima Jadransko-jonske inicijative koja se odnosi na poboljšanje povezanosti tih regija. Namjera je uspostaviti suradnju sa odgovarajućim tijelima EU, te objaviti višestrane ugovore kojih je RH stranka temeljem notifikacije o sukcesiji - SOLAS, MARPOL, STCW.

Uprava pomorstva priprema mjere za prilagodbu putničke flote standardima EU i općenito prilagodbu propisa kojima se unapređuju standardi sigurnosti plovidbe poglavito u pogledu prijevoza opasnih i štetnih tvari plovilima te zaštite mora od onečišćenja s brodova.

Kako je donesen Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, a realizacija informatičkog rješenja izrade aplikacija vezanih za poslove nadzora i upravljanja pomorskim dobrom primjenom geografskog informacijskog sustava (GIS) nije ostvarena, isto se planira učiniti u 2004. godini.

Integralni dio nacionalne politike razvoja prometa tijekom 2004. godine Uprava pomorstva usmjerit će na daljnje unapređenje pomorskog putničkog prometa na vezama kopno-otoci i pomorskog teretnog prometa kao dijela intermodalnog transporta (luke, brodari, špedicija, agencije), uz istovremeno ulaganje u modernizaciju lučke infrastrukture kao kostura daljnjeg razvoja. Provodit će se politika potpore hrvatskim putničkim brodarima na nerentabilnim brodskim linijama kao i za održavanje međunarodnih teretnih linija preko hrvatskih luka, za

obnovu putničke flote, a također će se nastaviti i poticanje gradnje brodova za hrvatske brodare u hrvatskim brodogradilištima.

Očekuje se donošenje Državnog programa prometnog povezivanja otoka s kopnom, otoka međusobno i unutar otočnog prometnog povezivanja u cilju izjednačavanja uvjeta gospodarskog razvitka otoka s kopnom. Sve rečene mjere imaju svrhu dugoročno rješenje prometne politike s posebnim naglaskom na razvoj pomorstva na unutarnjem planu kao i stvaranje uvjeta za njegovu konkurentnost na međunarodnom gospodarskom planu.

Osim toga Uprava pomorstva nastavit će usklađivanje postojećih i izradu novih propisa u skladu sa smjernicama Europske unije.

3.9.7.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Uprava pomorstva Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka ustrojena je po unutarnjim ustrojstvenim jedinicama koje provode odredbe zakona i podzakonskih akata iz njihova djelokruga, a to su: Odjel upravno-pravnih i međunarodnih poslova, Odjel pomorskog prometa, Odjel morskih luka i pomorskog dobra i Odjel stručno-tehničkih poslova i sigurnosti prometa.

Za obavljanje poslova državne uprave utvrđenih Zakonom o lučkim kapetanijama ustrojeno je osam područnih jedinica u sastavu Uprave pomorstva, lučkih kapetanija: Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik, te 64 ispostave izvan sjedišta lučkih kapetanija (ukupno 289 službenika) koje provode odredbe iz Zakona o lučkim kapetanijama.

Inspeksijski nadzor nad provođenjem odredaba Pomorskog zakonika koje se odnose na sigurnost plovidbe obavljaju inspektori sigurnosti plovidbe Ministarstva (6 službenika) i lučkih kapetanija (24 službenika).

Tijekom 2003. godine obavljani su poslovi na integraciji cjelokupnog informacijskog sustava pomorskog prometa i u ovom trenutku sve lučke kapetanije i ispostave kapetanija su telekomunikacijski povezane s Upravom pomorstva. Ujedno je u suradnji s Državnim zavodom za statistiku izvršena revizija statističkog istraživanja pomorskog prometa u skladu sa zahtjevima Europske unije (Smjernice za statistiku pomorskog prometa 94/64/EZ), u dijelu koji se odnosi na praćenje prometa brodova, putnika i tereta u hrvatskim lukama. Cjelokupno istraživanje je informatizirano putem web aplikacije "Prijava dolaska/odlaska brodova" te se na taj način omogućava pravovremeno dobivanje kvalitetnih informacija u cjelokupnom segmentu pomorskog prometa.

Uprava pomorstva Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka je dana 18. lipnja 2003. godine, zajedno s lučkim kapetanijama, uspješno završila proces uvođenja Sustava kvalitete sukladno normi ISO 9001:2000, što je gotovo 6 mjeseci prije planiranog roka. Time je Uprava pomorstva Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka postala prva organizacijska cjelina u sklopu sustava državne uprave Republike Hrvatske koja je uspješno uvela Sustav upravljanja kvalitetom, prema međunarodnoj normi ISO 9001:2000.

U 2004. godini planira se unaprjeđenje sustava upravljanja kvalitetom sukladno zahtjevima standarda ISO 9001:2000 te daljnje istraživanje zadovoljstva pomoraca s uslugama Uprave u pogledu izdavanja svjedodžbi. Pored navedenoga planira se i periodička provjera sustava u Upravi pomorstva i svim lučkim kapetanijama kako bi se produljila valjanost certifikata o sukladnosti s normom ISO 9001:2000.

Uprava pomorstva, u cilju unapređenja sigurnosti plovidbe i zaštite morskog okoliša, planira postavljanje i puštanje u rad uređaja i opreme I. faze Sustava automatske identifikacije brodova (AIS sustav), koji će se koristiti za potrebe već uspostavljenog Sustava obveznog javljanja brodova u Jadranu kao i za primjenu novog Sustava usmjerene i odijeljene plovidbe na Jadranu koji je prihvaćen od strane Međunarodne pomorske organizacije. Za realizaciju Sustava upravljanja pomorskim prometom u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske (VTS sustav) izradit će se Idejni projekt VTS sustava. U cilju unapređenja i modernizacije komunikacijskog sustava lučkih kapetanija te za obavljanje poslova traganja i spašavanja na moru dovršit će se realizacija Plana telekomunikacija za vlastite potrebe, prema kojem će sve lučke kapetanije, njihove ispostave i plovila biti

opremljene s novim radijskim uređajima i opremom sukladno tehničkim zahtjevima Svjetskog pomorskog sustava za pogibelj i sigurnost (GMDSS sustav).

U skladu sa "Studijom razvoja flote lučkih kapetanija 2001-2011", Uprava pomorstva će u 2004. godini nastaviti sa započetim programom obnove flote plovila lučkih kapetanija u sklopu kojega će se nabaviti nova plovila.

PLAN PROVEDBE SSP - mjere za 2004. godinu

3.9 Promet

Redni broj	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
	– izraditi usporednu analizu zakonodavstva RH sa zahtjevima EU u području cestogradnje (čl. 69., Protokol 6. čl. 14. st. 2)	12/2004	MMTPR MZOPUG DZNM
	- izraditi usporednu analizu zakonodavstva RH sa zahtjevima EU u području obuke cestovnog prijevozničkog osoblja (čl. 69.)	12/2004	MMTPR
	– izraditi usporednu analizu zakonodavstva RH sa zahtjevima EU u području uvjeta vožnje (čl. 69.)	12/2004	MMTPR MGRP
	– izraditi usporednu analizu zakonodavstva RH sa zahtjevima EU u području vršnog opterećenja prometa (čl. 69.)	12/2004	MMTPR MUP
	- uspostaviti mehanizam obavješćivanja i prethodnih konzultacija s EK u svezi s fiskalnim naknadama, cestarinama i drugim naknadama uključujući sustav njihova prikupljanja, a koje bi se primjenjivale na prijevoz iz EU u provozu preko RH (Protokol 6. čl. 13. st. 4.)	12/2004	MMTPR MFIN
63	- uspostaviti odgovarajuće mehanizme suradnje u svim područjima primjene Protokola 6. (Protokol 6. čl. 1.)	trajno	MMTPR
65	- započeti pregovore radi zaključivanja sporazuma o olakšavanju kontrolnih postupaka i formalnosti koje se odnose na prijevoz robe (Protokol 6. čl. 18. st.2.)	trajno	MMTPR MVP MUP MFIN